

Suomalainen aksentti

Parhaan kontaktin olen saanut siihen yleisöön, joka kokoontuu juhlimaan Suomen itsenäisyyttä ja odottaa kunnan puhetta. Pienessäkin kunnassa jokin lautakunta pitää tehtävänänsä tuon mieltäylentävän juhlan järjestämistä. Pidän kutsua kunniana ja koen tapahtuman melkein aina palkitsevana. Miksi?

Vaistosin pian, että yleisö ei odota luettua kirjoitusta. Esityksessä pitää olla jokin ajankohtainen jakso ja huolellisesti muotoiltu tuore ajatus, mutta hyvä kirjallinen asu ei riitä. Pääasia on puheen aito aksentti. Äänilaji ei saa olla ihan arkinen eikä kovin juhlallinen. Sävy saa mielellään vaihdella, samoin sanonnan tempo. Juttu on tavallaan sävellettävä ja joiltakin osin improvisoitava. Osia yhdistää puhujan puhetapa.

Puhun mielelläni myös pohjoismaiselle yleisölle. Suomalaisuuteni on tuntuva etu monesta syystä. Suomenruotsi on ensiksikin selkein ja miehekkäin pohjoiseurooppalainen kieli; sitä ymmärretään parhaiten Itämeren rannoilla ja Islannissakin. Toiseksi en ole suomenruotsalainen ja puhun hieman ulkopuolisena. Kolmanneksi osaan kevyesti käyttää myös arkaaista sanastoa joskus hyvin arkisissa yhteyksissä. Pohjoismaiset keskustelut ovat enimmäkseen hirtittävän hillittyjä.

Itsekehua? Ei, minä vain en häpeä suomalaisuuttani enkä liioin korosta sitä. Käytän hieman poikkeavaa aksenttia

hyväkseni. Kehitän elämäntapaani samaan suuntaan kuin kirjallista tyyliäni, jotta ääni tulisi esiin, näkyisi.

Helsinkiläisenä en juuri hiihtelee, vaan kierrän Lauttasaaren ihmeen vaihtelevia rantoja. Kuopiossa sen sijaan kipuan Puijon laduille heti kun pääsen joskus marraskuun lopulla ja kysyn kuntoa suksilta huhtikuun puoliväliin asti. Joko hyväksyn aktiivisesti talven tai en viihdy Savon pääkaupungissa. Näin asenoidun niin kauan kuin jaksan nostaa katseeni ylös Jerusalemiin.

Toistaiseksi, työkäisenä, en tiedä tarkalleen, mihin asetun eläkeläisenä. Luultavasti vuodenaikojen kierto vaikuttaa vaaliin eli on leimannut minut suomenmaalaiseksi. Yritän siirtää lapsille isäni opin, että ikkunoista pitää näkyä metsää ja vedenselkää.

Rohkenen sentään olettaa, että säät ja suhdanteet eivät ratkaise päätöstäni sen enempää kuin alkoholin hinta tai verotusaste. Pysyn poliittisena ihmisenä eli Suomessa. Missä muualla voisin olla yhtä poliittinen kuin kotimaassa ja jossain tutussa kotikaupungissa, jonka kaavoitus kiusaa mieltäni?

Hyväksyn siis isänmaan arktisen sijainnin. Puolet Hangon pohjoispuolella elävistä ihmisistä on suomalaisia. Tätä puolta sopii hieman tyyllitellä. Näissä oloissa olemme menestyneet. Hyväksyn Kemijoen altaat enkä ymmärrä Vuotoksen tuottaman hyödyn kiistäjiä. En aio heidän laillaan palata kantasuomalaiseen talouteen. Tämä on vihreyteni sävy.

Suomen vientituotanto on suhdanneherkkää, ja tästäkin syystä meidän on itse tuotettava pääosa energiasta. Nämä tosiasiat meidän on otettava kerta kaikkiaan annettuina lähtökohtina. Jos emme tee näin, seuraava polvi karkaa velkaorjuudesta. Suomalainen ei tule toimeen ilman runsaita reservejä.

Suomessa on noin kolmesataatuhatta järjestäytyntä metsästäjää, Puolassa ehkä kolmekymmentätuhatta. Metsästyks ei siten ole täällä vain yläluokan vanha harrastus, vaan se kuuluu kulttuurimme. Kulttuurimme on vielä suhteellisen lähellä eräkautta. Kaskenpolttokin vaati miltei paimentolaisen liikkuvuutta. Siirtolaisuuteen liittyy sekä pakkoa että perinteitä. Matkaan on lähdetty tietyn osaamisen varassa.

Itsenäisen Suomen armeija luotiin nopeasti, ei tyhjästä, ja yllättävintä oli laaja reservimme. Talvisodasta tuli kahden kokonaisen armeijan todellinen sota eikä paikallinen kahakka. Jatkosotakin päättyi Suomen torjuntavoittoon. Armeijatta elänyt kansa ei olisi siihen kyennyt ilman yleistä selviytymisen kykyä.

Vuoteen 1994 mennessä Suomi todetaan ainoaksi Neuvostoliiton eurooppalaiseksi naapuriksi, joka toipui sodasta yhden sukupolven aikana. Neuvostoliitto voitti vielä taistelun Berliinistä, mutta sodan se lopulta hävisi. Tätä ei Väinö Linna oivaltanut vuonna 1954.

Suomen valtio syntyi kolmen heikentyneen suurvallan keskelle. Poliittinen Suomi voimistui Venäjän tappiosta Krimin-Oolannin sodassa. Euraasialainen Venäjä hävisi sodan Japania vastaan vuosisadan alussa ja luhistui ensimmäisessä maailmansodassa. Nykysuomalainen valmistautuu hiljaa Venäjän hajoamiseen. Suurvallan voimat ovat kohtalokkaasti ehtyneet. Pohjoismainen selusta ei enää riitä, vaan Suomen on liityttävä voimistuvaan suuryhteisöön hyvin pian.

Viljelijöitä on Suomen työvoimasta enää viitisen prosenttia, mutta sielumme on silti agraarisempi kuin Helsingissä luulisi ja luullaan. Junttius on yksi resurssi. Talonpoika ei juuri voita sisällissotia, mutta itsenäisen Suomen sankareita ovat Mannerheim ja pienviljelijä. Maalaisliitto nousi tasavaltalaisen Suomen pääpuolueeksi, joka kykeni jakamaan vallan vasemmiston kanssa. Pohjoismaissa sosiaalidemokratia pystyi vakiinnuttamaan yhden puolueen vallan.

Skandinaavista taustaa vasten katsottuna Suomi oli poikkeava maa tai oimtuinen saari erottuaan Venäjältä. Valtiomme omisti enemmän teollisuutta ja välitti vähemmän sosiaalisista oloista kuin demarien hallitsema Ruotsi.

Talonpoika turvautui valtioon ja osuustoimintaan. Nyt meillä on heikko porvaristo, kun yritämme sopeutua sangen porvarillisiin säännöin toimivaan eurosystemiin. Meillä ei ole omia rikkaita riittävästi. Meillä on puhkaistuja kuvitelmia laajalle levinnneestä vauraudesta.

Suomalainen kyllä omistaa maata, metsää ja muutaman huoneen. Yhä useampi nuori suomalainen perii ensimmäisen ja toisenkin asuntonsa, mutta hänen perintönsä tuotto näyttää hupenevan kansantalouden velkoihin. Tuo koulutettu nuori suomalainen joutuu testaamaan itsensä kansainvälisillä markkinoilla. Nainen saattaa onnistua miestä paremmin.

Itsenäinen nainen piiryy suomalaisuuden kuvaan heti talonpoikaisen herännäisyyden ja alemman suomenkielisen papiston piirissä. Juhani Aho hänet kuvasi pätevimmin. Jos Paavo Ruotsalainen oli suurin suomalainen puhuja, niin naiset olivat varmaan parhaita kuullijoita. Kansallinen sana sai kantavan aksentin jo ennen fennomaniaa.

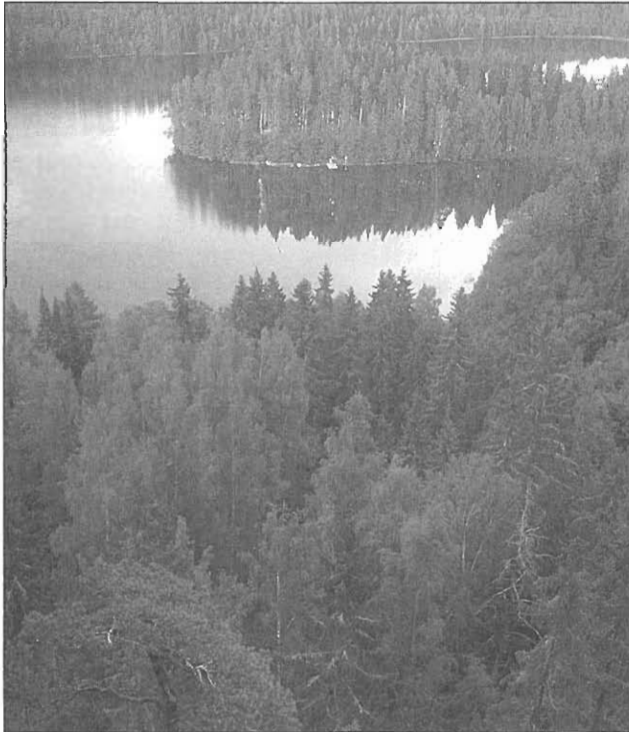
Raamattu kääntyi suomalaisiksi kirjaksi monia teitä, ehkä suoremmin hepreasta kuin olemme tienneet. Hellenismin dualistinen kieli ei tarttunut esiäitien korvaan. Suomalainen nainen ei erottautunut miehestä arkena eikä pyhänä. Hänestä tuli maamme modernisaation suuri edistäjä.

Suomen moraalinen pääoma saattoi pääosalta olla naisten hallussa. He paikkasivat jäljelle jääneet miehet ja poistuneiden aukot. He myös tajusivat, mikä muutos oli tapahtunut, ja uskomattoman suuren armeijan jälkeen Suomesta löytyi hämmästyttävä määrä työvoimaa. Nuorta väkeä on tulvinut markkinoille viimeiseen pitkään korkeasuhdanteeseen asti.

Nopea kasvu, Suomen talousihme selittyä naisten kaksinkertaisella työllä.

Suurenmoisen sodanjälkeisen kauden jälkeen me vähenemme ja vanhenemme. Se tuntuu myös nuoren sukupolven vitaliteetissa, vaikka vaurastuminen jatkuisi. Mitään äkkielpymistä emme näe. Maasta on lähtenyt paljon rahaa ja lähtee väkeä. Tulemme kaipaamaan inflaatiopyörteitä. Ne ilmensivät myös elävää voimaa eivätkä vain markkan heikkoutta.

Suomalainen sivistetään ja kesytetään. Miten käy tutun aksentin, jonka Martti Talvela ja Jorma Hynninen jalostivat lauluksi? Pehmeneekö?

Kuva: Raimo Rönholm